

Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite
Republike Srpske
Ministry of Health and Social Welfare
of the Republic of Srpska

STRATEGIJA NADZORA NAD OPOJNIM DROGAMA I SUZBIJANJA ZLOUPOTREBE OPOJNIH DROGA U REPUBLICI SRPSKOJ za period od 2008. do 2012. godine

Strategy for Monitoring of Opiate Drugs and Containment of Opiate Drugs Abuse in the Republic of Srpska for the period 2008 to 2012

Sadržaj Contents

Okvir za izradu Strategije | 6 Framework for strategy development

Analiza trenutne situacije zloupotrebe droga u
Republiци Srpskoj | 8 Analysis of the current situation regarding
drug abuse in the RS

Dosadašnje aktivnosti na smanjenju zloupotrebe droga u
Republiци Srpskoj | 12 To-date Activities in Curbing Drug Abuse
in the RS

Zaključci | 17 Conclusions

Vodeći principi | 19 Guiding Principles

Opšti ciljevi | 21 General objectives

Ključna polja djelovanja | 22 Key areas of action

Uloge i odgovornosti učesnika u procesu implementacije i
koordinacija aktivnosti | 29 Roles and responsibilities of stakeholders in the activities
implementation and coordination process

Organizacija i djelokrug rada Vladinih tijela | 35 Organization and scope of work of governmental agencies

Izvori finansiranja | 38 Sources of financing

Uvod

Zloupotreba opojnih droga danas je u svijetu jedan od gotovo nerješivih društvenih problema koji se direktno ili indirektno tiče različitih sistema i podsistema društvenog djelovanja. Među društveno neprihvativim ponašanjima današnjice, po svojim posljedicama, kako prema pojedincu, tako i prema osjetljivim grupama stanovništva, zavisnost o drogama i kriminal direktno povezan ovom pojmom nalaze se u samom vrhu društvenih problema. Zloupotreba opojnih droga uzrokuje velike socijalne, zdravstvene ali i bezbjednosne probleme u Republici Srpskoj, odnosi znatan broj života i društvu nameće velike materijalne troškove. Ovom pojmom najviše su pogodjeni mladi i generacije čiji vitalitet predstavlja osnovu planiranja društvene budućnosti, a može se slobodno reći da je narkomanija postala stvarna opasnost za društveni razvoj, sigurnost, zdravlje i budućnost mladih generacija u Republici Srpskoj. Zbog toga je neophodno organizovano i sistemsko

Strategija nadzora nad opojnim drogama i suzbijanja zloupotrebe opojnih droga u Republici Srpskoj za period od 2008. do 2012. godine

Foreword

Opiate drugs abuse is one of the almost unsolvable problems of the world today, and one of those that are, directly or indirectly, related to various systems or subsystems of social activities. Among the socially unacceptable forms of behavior in the modern world, due to its consequences, both on the individual as well as on the socially vulnerable social cohorts, drug addiction and crime related therewith, are at the very pinnacle of social problems. Opiate drugs abuse causes tremendous social, health and safety problems in the Republic of Srpska. It takes a formidable number of lives and poses expenditures on the society. This affliction mainly targets the young and the generation whose vitality is the pillar of the society's future. It can be claimed that drug abuse has become a real threat to the development of the society, safety, health and future of the young generations in the Republic of Srpska. Therefore, it is necessary to organize a systemic action by all relevant stakeholders in the

djelovanje svih relevantnih subjekata u društvu kako bi se adekvatno odgovorilo na opravdane zahtjeve javnosti za sprovođenje energičnijih aktivnosti na suzbijanju ove negativne pojave u razvoju društva. Prvi korak ka ostvarenju pomenutog cilja jeste usvajanje Strategije nadzora nad opojnim drogama i suzbijanja zloupotrebe opojnih droga u Republici Srpskoj, u čije kreiranje moraju biti uključene sve nadležne institucije i ustanove koje će ujedno biti glavni nosioci realizacije definisanih ciljeva i mjera.

Okvir za izradu Strategije

Strategija nadzora nad opojnim drogama i suzbijanja zloupotrebe opojnih droga u Republici Srpskoj (u daljem tekstu: Strategija) predstavlja izraz društvene volje za sprovođenje djelotvornih društvenih aktivnosti u cilju suzbijanja narkomanije, smanjenja potražnje opojnih droga, smanjenja ponude opojnih droga, te obezbeđenja adekvatne psihosocijalne i zdravstvene zaštite žrtava zloupotrebe opojnih droga. Polazna osnova za izradu Strategije nalazi se u Ustavu Republike Srpske i sadržana je u amandmanu XXXII podtačka 2, 5, 12, 15, te u članu 6 Zakona o proizvodnji i prometu opojnih droga ("Službeni glasnik RS" broj 110/03). Strategiju donosi Narodna skupština Republike Srpske za petogodišnji period (2008 - 2012), a odnosi se na nadzor nad opojnim drogama, suzbijanje zloupotrebe opojnih droga i pomoć zavisnicima o opojnim drogama. Akcioni plan za realizaciju Strategije donosi Vlada Republike Srpske na prijedlog Komisije za suzbijanje zloupotrebe opojnih droga Republike Srpske.

Sem toga, znatan broj međunarodnih dokumenata nalaže donošenje niza zakonskih rješenja u državi i preuz-

society, in order to respond to the understandable public demand for the implementation of vigorous activities in the containment of this affliction. The first step in the accomplishment of this objective is the adoption of Strategy for Monitoring of Opiate Drugs and Containment of Opiate Drugs Abuse in the Republic of Srpska, whose preparation must involve all the relevant agencies and institutions, that will likewise be the implementers of the defined objectives and activities.

Framework for Strategy Development

The Strategy for Monitoring of Opiate Drugs and Containment of Opiate Drugs Abuse in the Republic of Srpska (hereinafter referred to as: the Strategy) is an expression of willingness of the society to undertake effective social activities aimed at curbing drug abuse, decreasing the demand for opiate drugs, decreasing the supply of opiate drugs, and provision of adequate psycho-social and health protection to drug abuse victims. The starting premise for the development of the Strategy is contained in the Constitution of the Republic of Srpska, in Amendment XXXII, sub-items 2; 5; 12; 15, and Article 6 of the Law on Opiate Drugs Production and Trafficking (RS Official Gazette, No: 110/03). The Strategy is adopted by the National Assembly of the Republic of Srpska, for a five-year period (2008 - 2012), and deals with opiate drugs monitoring, opiate drugs abuse containment and assistance to opiate drugs addicts. The Action Plan for the implementation of the Strategy is passed by the Government of the Republic of Srpska, following a proposal by the Commission for

imanje obaveza koje se tiču regulisanja oblasti ljudskih prava, uređenja humanih odnosa u društvu, ali i direktnе nadležnosti u borbi protiv narkomanije i zloupotrebe opojnih droga, i to kako slijedi: "Jedinstvena konvencija o opojnim drogama" (usvojena 1961. godine, dopunjena i izmijenjena Protokolom iz 1972. godine); "Konvencija o psihotropnim supstancama" (usvojena 1971. godine); "Konvencija Ujedinjenih nacija protiv nezakonitog prometa opojnih droga i psihotropnih supstanci" (usvojena 1988. godine); Politička deklaracija Specijalne sekcije Generalne skupštine UN-a (UNGASS), koja je usvojena 1998. godine i koja je obavezala sve zemlje članice da do 2008. godine kreiraju i implementiraju svoje strategije i programe za smanjenje ponude i potražnje droga. Ova Strategija je usklađena sa strategijom Evropske unije na području droga, odredbama Savjeta Evrope, konvencijama UN-a, međunarodnim pravnim okvirima i drugim dogovorima o različitim oblicima međudržavne saradnje u oblasti rješavanja problema do kojih dovodi zloupotreba i korišćenje opojnih droga, kao i sa strategijama zemalja u okruženju. Važeći strateški dokumenti i zakonska regulativa Bosne i Hercegovine i Republike Srpske iz oblasti zdravstvene i socijalne zaštite, bezbjednosti, pravosuđa, obrazovanja i sprečavanja i suzbijanja zloupotrebe opojnih droga daju osnovu i potvrdu za mogućnost donošenja i sprovođenja Strategije.

Containment of Opiate Drugs Abuse in the Republic of Srpska.

There is also a number of international document instructing adoption of numerous pieces of legislation in the country, and taking responsibilities related to the regulation of human rights areas, establishment of humane relations in the society, as well as direct mandates in the combat against drug abuse, like the following ones: "Single Opiate Drugs Convention" (adopted in 1961, augmented and amended by the 1972 Protocol); "Psychotropic Substances Convention" (adopted in 1971); "United Nations Convention Against Illegal Trafficking of Opiate Drugs and Psychotropic Substances" (adopted in 1988); Political Declaration of the United Nations General Assembly Special Section (UNGASS) adopted in 1998, binding all member countries to create and implement their strategies and programs for decreasing demand and supply of drugs, by 2008. This Strategy is aligned with the EU drugs strategy, provisions of the Council of Europe, UN conventions, international law and other covenants on different forms of inter-state cooperation in the area of resolving problems caused by opiate drugs abuse, as well as with strategies of the neighboring countries. The applicable strategic documents, and the legislation of Bosnia and Herzegovina and the Republic of Srpska in the area of healthcare and social protection, safety, judiciary system, education and prevention and containment of drug abuse provide a solid basis and confirmation of ability to adopt and implement the Strategy.

Analiza trenutne situacije zloupotrebe droga u Republici Srpskoj

Značaj problema u vezi sa zloupotrebom droga u Republici Srpskoj

Podaci o broju uživalaca droga su neprecizni i zasnivaju se na procjenama u odnosu na broj liječenih zavisnika, te na osnovu različitih istraživanja, kao i indirektno na osnovu broja uhapšenih lica zbog radnji povezanih sa preprodajom opojnih droga. Ipak se uvid u pojavu većeg broja zavisnika o opojnim drogama može dobiti putem anketnih ispitivanja. Smatra se da statistički pouzdani mjerni instrumenti primjenjeni u vidu anonimnih upitnika, zasada mogu dati najpouzdanije podatke o procjeni broja zavisnika o opojnim drogama. Stoga ćemo u analizi trenutne situacije u vezi sa problemom zavisnosti od opojnih droga nавести rezultate novijih, valjanih i objektivnih istraživačkih studija koje su na populaciji mladih Republike Srpske sproveli Odsjeka za psihologiju Filozofskog fakulteta u Banjoj Luci i stručnog udruženja "Društvo psihologa Republike Srpske" kao i rezultate istraživanja koje je sprovodio Medicinski fakultet u Foči.

1) Prema rezultatima empirijske studije objavljene u monografiji pod nazivom *Mladi, socijalna kontrola i stranputice*¹ (Lovrić, 2006) procjenjuje se da oko 8,4% mladih uzrasta od 13 do 18 godina na području Republike Srpske ima iskustvo sa marihanom i drugim drogama, da 41,5% mladih ima običaj da se ponekad, često i stalno, provešeli uz alkohol, a oko 22,2% mladih uzrasta

¹ Monografija *Mladi, socijalna kontrola i stranputice* (Lovrić, 2007).

Analysis of the current situation regarding drug abuse in the Republic of Srpska

Importance of the drug abuse issue in the Republic of Srpska

Data on the number of drug abusers are imprecise and based on estimations related to the number of treated addicts, and on different studies, as well as on the number of drug trafficking related arrests. An insight into the rising number of opiate drugs addicts can also be obtained through surveys. It is deemed that statistically reliable instruments, applied in the form of anonymous questionnaires, can, for the time being, provide the most reliable estimations of the number of drug addicts. We shall, therefore, in our analysis of the current situation regarding the drug addiction problem, stipulate the results of recent, viable and objective studies implemented among the young population of the Republic of Srpska, by the Psychology Department of the Faculty of Philosophy in Banja Luka and the professional association – "Psychologists Association of the Republic of Srpska" as well as the results of the research undertaken by the Faculty of Medicine in Foca.

1) According to the results of an empiric study published in a monograph-book titled "The Young, Social Control and Waywardness"¹ (Lovrić, 2006), it is estimated that around 8.4 of the young, aged between 13 and 18, in the territory of the Republic of Srpska, have had experience with marijuana and other drugs, around 41.5% of the young, has a habit of occasionally

od 13 do 18 godina starosti u Republici Srpskoj puši cigarete.

Na hijerarhiji društvenih problema, prema mišljenjima mladih, prvi u rangu, kao jako izražen društveni problem jeste problem, "droge, narkomana svugdje oko nas". Čak 88,6% ispitanika, smatra da je problem droge jako veliki problem našeg društva.

2) U empirijskoj studiji *Mladi i toksikomanije – sondažno ispitivanje na području grada Banja Luke*² (Milosavljević i dr., 2004) iznosi se sljedeće:

- Čak 95,7% mladih grada Banje Luke navodi da je zabrinuto za svoju budućnost, dok je kod oko 49,6% njih (što je gotovo svaki drugi ispitanik) evidentan doživljaj društvene otuđenosti.
- Da je subkulturna zavisnost od droga prisutna u gradu Banjoj Luci, odnosno Republici Srpskoj govore ovi podaci:
 - a) oko 32,7% mladih istaklo je da ponekad, pa i vrlo često u svom okruženju čuje riječi karakteristične za narkomanski sleng;
 - b) čak 85,3% mladih navodi da poznaje jednog, dva ili više zavisnika od droga u svom socijalnom okruženju;
 - c) oko 56,6% mladih smatra da je droga prisutna na svakom koraku;
 - d) oko 44,1% mladih grada Banje Luke ima dobre poznanike koji se provode na žerkama ponekad, često ili veoma često uz marihanu ili neku drugu drogu.

² Monografija *Mladi i toksikomanije – sondažno ispitivanje na području grada Banje Luke* (Milosavljević, Dušanić, Zečević, Lovrić, Ćekrlja, Drobac, 2004).

or continuously get high with alcohol, and around 22.2% of the young, aged between 13 and 18, in the Republic of Srpska smokes cigarettes. According to the opinion of the young, the first place in the hierarchy of social problems, belongs to the "drugs issue, and junkies everywhere around us" as a prominent social problem. As much as 88.6% of the interviewees believe that the drug issue is a big one, a major issue in the society.

2) The empiric study "The Young and Toxicomania – Probe Study in the Banja Luka Territory"¹ (Milosavljević, and others, 2004) stipulates as follows:

- As much as 95.7% of the young in the city of Banja Luka say they are worried about their future, while 49.6% of them (almost every second interviewee) experience an obvious social alienation feeling.
- The following data indicate that an addiction subculture is present in the town of Banja Luka, and the Republic of Srpska:
 - a) around 32.7% of the young say that they sometimes, often and frequently, hear word typical of the drug addicts' slang,
 - b) as much as 85.3% of the young say that they know one, two or more drug addicts in their social environment,
 - c) around 56.6% of the young believe that drugs are available around any corner,
 - d) around 44.1% of the young in Banja Luka have friends who rave at parties, sometimes, often or frequently with use of marijuana or another drug.

¹ Monograph-book "The Young and Toxicomania – Probe Study in the Banja Luka Territory" (Milosavljević, Dusanic, Zecevic, Lovric, Cekrlja, Drobac, 2004).

■ Na osnovu datih samoizjava mladih grada Banja Luke procjenjeno je da od 9,6% do 11,6% mladih uzrasta od 12 do 30 godina ima lično iskustvo sa drogom.

3) Monografija Drogica i socijalizacija mladih (Lovrić, 2007)³ je empirijska studija koja se bavila istraživanjem razlika u pogledu određenih aspekata procesa socijalizacije između mladih koji imaju iskustvo sa drogama i mladih koji nemaju iskustvo sa drogama. Iz rezultata te studije proizilaze sljedeće konstatacije: "Prva iskustva sa drogom, ispitanici su ostvarili u periodu od 11 do 22 godine starosti. Čak oko 42% ispitanika je prva iskustva sa drogom ostvarilo još u osnovnoj školi (u uzrastu od 11 do 14 godina), a oko 49% ispitanika ostavarilo je prvi kontakt sa drogom u srednjoj školi (uzrast od 15 do 18 godina). Znatno manje, oko 9% ispitanika prvi kontakt sa drogom imalo je nakon srednje škole, odnosno nakon stecenog punoljetstva (od 19 do 22 godine)." Na osnovu dobijenih podataka, određeno je da je kritički uzrast za prvi kontakt mladih sa drogama uzrast između 13 i 17 godina. Naime, oko 76% ispitanih mladih koji imaju iskustvo sa drogom u toj uzrasnoj kategoriji je prvi put imalo iskustvo sa drogom.

4) Istraživanje koje je sprovedio Medicinski fakultet u Foči obavljena su na uzorku od 2.620 učenika uzrasta 15-20 godina. Kada je u pitanju dostupnost droga, 38,7% ispitanika najmlađeg uzrasta smatra da je droga lako dostupna u njihovom okruženju, dok čak 62,9% ispitanika najstarijeg uzrasta smatra da je do droge lako doći. Na pitanje o procentu školskih drugova koji po njihovom mišljenju redovno uzimaju drogu, kod najmlađeg

³ Monografija objavljena pod nazivom Drogica i socijalizacija mladih (Lovrić, 2007).

■ On the basis of personal statements of the young of Banja Luka, it is estimated that between 9.6% and 11.6% of they young aged 12 – 30 have had a personal drug experience.

3) The monograph-book – "Drugs and the Socialization of the Young" (Lovric, 2007) is an empiric study dealing with differences in certain aspects of the socialization process among the young who have had a drug experience, and those who haven't. The following conclusions emerge from the study: The interviewees had the first drug experience when they were between 11 and 22 years of age. As much as 42% of the interviewees had the first drug experience in primary school (age 11-14), and around 49% of the interviewees had the first contact with drugs in secondary school (age 15-18). Far fewer, around 9%, of the interviewees had the first contact with drugs after secondary school, that is, upon their adulthood (age 19-22). On the basis of such results, it was ascertained that the critical age for the first contact of the young with drugs is between 13 and 17. Namely, around 76% of the interviewed young that have had a drug experience, had at that age.

4) Research conducted by the Faculty of Medicine in Foca, included 2620 students, age 15-20. As for availability of drugs, 38.7% of the interviewees of the youngest age believe that drugs are easily obtained in their environment, whereas as much as 62.9% interviewees of the oldest age believe that drugs are easily obtained. Asked about the percentage of the school colleagues that are believed to take drugs on regular basis, those of the youngest age say that the percentage is 5.3%, and with those of the oldest age, the percentage rises to 13%. Although, the results of research should always be taken

uzrasta taj procenat iznosi 5,3 % a kod najstarijeg uzrasta taj se broj penje na 13%. Iako je rezultate istraživanja uvjek potrebno uzeti sa rezervom, jasno je da je problem zloupotrebe droga u velikoj mjeri prisutan među mlađom populacijom.

Isti zaključak se može proizvesti i na osnovu podataka u vezi sa liječenjem zavisnika. Podaci su prikupljeni od javnih zdravstvenih ustanova, privatnih i nevladinih organizacija koji su se bavili prevencijom, tretmanom i resocijalizacijom zavisnosti od opojnih droga tokom 2006. godine i u prvoj polovini 2007. godine. U tom periodu ukupno je liječeno 738 zavisnika i to: na bolničkom liječenju je bilo 165, a na ambulantnom liječenju bilo je 563 zavisnika. Od tog broja rehabilitaciju je prošao 261 zavisnik. Analiza starosti liječenih zavisnika pokazuje da je prosječna donja dobna granica 21 godina prosječna gornja dobna granica 36 godina, a prosjek godina liječenih zavisnika 24 godine. Prikupljanje podataka o broju zavisnika postupkom cenzusa registrovanih podrazumijeva broj zavisnika određenog područja koji su registrovani kao zavisnici od droga u ustanovama kao što su bolnice, domovi zdravlja, hitne medicinske službe, policija, savjetovališta za prevenciju zavisnosti od droga ili komune za tretman zavisnika. Ovakav vid procjene može biti posmatran samo kao orijentacioni, ali ne i kao realan i pouzdan broj zavisnika o drogama, iz razloga što registrovani zavisnici o drogama u ovim ustanovama čine samo manji dio populacije zavisnika o opojnim drogama, dok veći broj zavisnika ostaje neregistrovan.

Tendenciju širenja zavisnosti u Republici Srpskoj potkrepljujemo podacima o broju i vrsti zaplijjenjenih droga na ilegalnom tržištu u periodu 1999-2005. godine. Na osnovu podataka o zaplijjenjenim količinama najraširenija je zloupotreba marihuane. Heroin je druga dro-

with a reserve, it is obvious that the drug abuse problem is largely present among the young.

The same conclusion can be drawn on the basis of data related to the treatment of addicts. The data were collected from public health institutions, private and non-governmental organizations dealing with prevention, treatment and re-socialization of opiate drugs addicts, during 2006 and the first half of 2007. During that period the total of 738 addicts were treated, 165 of whom underwent a hospital treatment, and 583 went through outpatient treatments. Of that number, 261 addicts went through a rehabilitation. The analysis of the age of the treated addicts indicates the average lower age of 21, and the average upper age of 36, whereas the average age of the treated addicts in 24. Collection of data on the number of addicts via listing the registered ones in a certain territory means the number of addicts in a certain territory who are registered as drug addicts in institutions, such as hospitals, health centers, medical emergency services, police, addiction prevention counseling or addicts' treatment communities. This type of assessment can only be viewed as an approximation, and not as a realistic and reliable number of drug addicts, for the reason that registered drug addicts in these institutions make just a fragment of the overall number of opiate drugs addicts, while the majority of them remain unregistered.

The trend of addiction expansion in the Republic of Srpska is further corroborated by data on the number and type of drugs seized in the illegal market during the period 1999-2005. On the basis of data on the number of seized quantities, the most wide-spread is the use of marijuana. Heroin is the second most spread drug, while,

ga po zastupljenosti dok se u posljednje tri godine naglo razvija i ilegalna trgovina kokaina, na osnovu čega se izvodi zaključak da se ovo tržište približava evropskom ilegalnom tržištu. Prema podacima Sektora za suzbijanje krijumčarenja, carinske istrage i obavještavanje, Republička uprava carina zaplijenila je u 2000. i 2001. godini 164 kilograma kokaina i 95 kilograma marihuane. Uporedo sa unaprijeđenim tehnikama krijumčarenja, moglo bi se govoriti i o većoj aktivnosti kriminalnih organizacija koje ilegalno prenose sve vrste narkotičkih supstanci preko granica, sa primjetnom tendencijom porasta iz godine u godinu.

U korelaciji sa porastom zloupotrebe droga na ilegalnom tržištu jeste i tendencija porasta uvoza lijekova koji spadaju u grupu narkotika. Tokom 2005. godine u Republiku Srpsku je uvezeno i stavljeno u promet 1.878.230,00 komada lijekova iz grupe narkotika u obliku tableta, a u 2006. godini 2.337.217,00 komada tih tableta, što je povećanje za 24,4%.

Na osnovu gore navedenog može se zaključiti da aktualnu situaciju na polju zloupotrebe droga karakteriše:

- prisustvo sve više vrsta droga na ilegalnom tržištu,
- trend porasta korišćenja svih vrsta droga,
- starosna granica korišćenja droga pomjera se ka mlađem uzrastu.

Dosadašnje aktivnosti na smanjenju zloupotrebe droga u Republici Srpskoj

Različite aktivnosti se preduzimaju radi smanjenja zloupotrebe opojnih droga u Republici Srpskoj. Aktivnosti se mogu podijeliti na: aktivnosti usmjerene ka smanjenju ponude; aktivnosti usmjerene ka smanjenju potražnje; aktivnosti usmjerene ka liječenju i rehabilitaciji zavisnika i njihovoj reintegraciji u društvo.

in the past three years, illicit trade in cocaine has dramatically increased, which leads us to the conclusion that this market is becoming similar to the European illicit market. According to data from the trafficking combat department, customs investigations and intelligence, the Republic Customs Administration performed substantial confiscations in 2000 and 2001, namely 164 kilograms of cocaine and 95 kilograms of marijuana. A parallel can be drawn between the improved smuggling techniques, and increased activity of crime organizations that conduct illicit trafficking of all kinds of narcotic substances over the border, with an apparent increase trends year after year.

Correlated with the increase in drugs abuse in the illicit market, there is also an increase in the import of narcotic medicaments. During 2005, 1.878.230,00 narcotic medicaments in the form pills were imported and traded in the Republic of Srpska, while in 2006, that number rose to 2.337.217,00 which is a 24.4% increase.

The above said leads to the conclusion that the current situation regarding drug abuse has the following characteristics:

- Presence of several drugs in the illicit market
- Increase trends in the use of all kinds of drugs
- The age limit for drug abuse is moving downwards

To-date activities in curbing drug abuse in the Republic of Srpska

Different activities have been undertaken in order to reduce opiate drugs abuse in the Republic of Srpska.

njenju ponude; aktivnosti usmjerene ka smanjenju potražnje; aktivnosti usmjerene ka liječenju i rehabilitaciji zavisnika i njihovoj reintegraciji u društvo.

Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske

Kada je u pitanju problem smanjenja potražnje opojnih droga, aktivnosti se svode na prevenciju korišćenja, naročito među mlađom populacijom. Ove aktivnosti se uglavnom odvijaju na inicijativu različitih nevladinih organizacija i sprovode se kroz razne projekte u osnovnim i srednjim školama, a uz odobrenje Ministarstva prosvjete i kulture Republike Srpske. Sadržaj projektnih aktivnosti uglavnom je edukacija učenika i nastavnika o zloupotrebi opojnih droga.

U nastavnim planovima i programima u okviru časova odjeljenjske zajednice kao i u pojedinim nastavnim predmetima, obrađuju se različite teme o štetnosti opojnih droga. Na visokoškolskim ustanovama ne postoji sistematski pristup rješavanju ovog problema, osim na fakultetima koji u okviru struke izučavaju nastavne teme koje se odnose na opojne droge.

Potrebno je spomenuti da prilikom davanja saglasnosti nevladnim organizacijama za rad u školama, nije postojala obaveza da one Ministarstvu dostave izvještaj o realizovanim aktivnostima, postignutim rezultatima i efektima, tako da ne postoji tačan uvid u efekte koji su postignuti realizacijom niza programa i projekata.

Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske

Aktivnosti Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite na polju suzbijanja potražnje droga u Republici Srpskoj

These activities can be divided in: those that are oriented towards diminishing the supply; those oriented towards diminishing the demand; and those oriented towards treatment and rehabilitation of addicts and their reintegration in the society.

The Ministry of Education and Culture of the Republic of Srpska

As for the issue of diminishing the demand for opiate drugs, activities narrow down to consumption prevention, especially among the young. These activities mainly take place following initiatives of different non-governmental organizations and are implemented through numerous projects in primary and secondary schools, with consent of the Ministry of Education and Culture of the Republic of Srpska. The contents of project activities mainly focus on elucidating the pupils and teachers with knowledge regarding opiate drugs abuse.

Syllabus for class community hours, and for some subject, includes different topics on the detrimental effects of opiate drugs. At the university level of education, there is no systemic approach to resolving this issue, except at faculties that study opiate drugs as part of their main courses.

It ought to be mentioned that at the occasion of issuing consent to non-governmental organizations to operate in schools, there was no obligation on their part to submit a report to the Ministry, elaborating the implemented activities, achieved results and outcomes, and consequently there is no accurate insight into the outcomes that the implementation of those programs and project had.

vezane su za prevenciju bolesti zavisnosti i liječenje zavisnika. U tom smislu, u reformi i rekonstrukciji zdravstvenog i socijalnog sistema posvetila se pažnja uvođenju prevencije bolesti zavisnosti i rehabilitaciji mentalno obojelih osoba. Od 1999. godine, kada se aktivnije počelo raditi na unapređenju mentalnog zdravlja u Republici Srpskoj, održani su brojni seminari, radionice, treninzi profesionalaca u oblasti mentalnog zdravlja (za psihijatre, ljekare na specijalizaciji iz psihijatrije, ljekare u opštoj praksi, ljekare porodične medicine, medicinske sestre, psihologe, socijalne radnike, radne terapeuti i druge profesionalce) kako bi se uspostavio interdisciplinarni pristup u zaštiti i unapređenju mentalnog zdravlja. Programom zdravstvene politike i strategije zdravlja u Republici Srpskoj do 2010. god. definisani su strateški ciljevi reforme i unapređenja zaštite mentalnog zdravlja s orijentacijom na razvijanje koncepta zaštite mentalnog zdravlja u zajednici, na primarnom nivou zdravstvene zaštite uz maksimalno angažovanje tima porodične medicine koji u svom radu dobija podršku timova iz Centara za zaštitu mentalnog zdravlja (CMZ) i timova iz Centara za socijalni rad (CSR). Za realizaciju ciljeva planirano je uspostavljanje 22 CMZ-a, u kojima će se, pored ostalog, organizovati savjetovališta za bolesti zavisnosti, prikupljati epidemiološki podaci, vršiti obuku za psihijatre, psihologe, timove porodične medicine, volontere, kao i vanbolničko liječenje zavisnika od opojnih droga.

Ustanove i odjeljenja stacionarnog tipa koji se bave mentalnim zdravljem, kroz svoje programe liječe i zavisnike o opojnim drogama i time daju svoj doprinos u rješavanju ovog problema.

Sistem socijalne zaštite u Republici Srpskoj zasniva se na radu opštinskih CSR-ova. Putem ovih centara kroz

The Ministry of Health and Social Welfare of the Republic of Srpska

Activities of the Ministry of Health and Social Welfare in curbing the demand for drugs in the Republic of Srpska are related to prevention of addiction diseases and treatment of addicts. To that end, during the reforms and reconstruction of the health and social sectors, attention was paid to the introduction of prevention of addiction diseases and rehabilitation of mentally challenged people. Since 1999, when a more vigorous activity took place towards the improvement of mental health in the Republic of Srpska, numerous seminars, workshops, trainings of professionals have taken place in the area of mental health (for psychiatrists, doctors on specialization in psychiatry, general practitioners, family medicine doctors, nurses, psychologists, social workers, occupational therapists and other professionals), so as to establish a multidisciplinary approach to protection and improvement of mental health. The Program of Health Policy and Health Strategy in the Republic of Srpska until 2010, defines strategic objectives of the reform and improvement of mental health protection with a view to developing the mental health protection concept in community, at the primary health care level, with a maximum involvement of family medicine teams, who are further supported by teams from Mental Health Protection Centers (MHPC) and Centers for Social Work (CSW).

In order to accomplish the objectives, it is planned to establish 22 MHPCs, which will, inter alia, organize addiction diseases counsel offices, collect epidemiological data, conduct training of psychiatrists, psychologists, family medicine teams, volunteers, as well as outpatient treatments for opiate drugs addicts.

razne programe, socijalni sektor bavi se ovom problematikom. Većinom su ti programi bili zasnovani na edukativnim i informativnim aktivnostima po školama. Nerijetko su te programe zajedno sprovodili CSR i nevladine organizacije. Podaci koji su dobijeni tokom istraživanja koja su sprovodili stručni radnici CSR-a upućuju na to da je broj onih koji je već imao kontakt s opojnim drogama iz godine u godinu veći. Vrijedno je spomenuti projekat koji je pokrenuo CSR Banja Luka u saradnji sa NVO "Viktoria" i Klinikom za psihijatriju Banja Luka. Projekat je vrijedan ne samo zbog aktivnosti koje se sproveude (tj. prevencija ove pojave u školama i medijacija CSR-a u upućivanju zavisnika na liječenje) već i zbog činjenice da je u dizajn i realizaciju uključeno više institucija iz različitih sektora.

Ministarstvo unutrašnjih poslova RS

Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske radi poslove na smanjenju ponuda droga na ilegalnom tržištu Republike Srpske i nalazi se u središtu borbe protiv organizovanog kriminala koji je povezan sa zloupotrebotom opojnih droga. Na osnovu podataka o broju uhapšenih lica u poslednjih pet godina primjetno je u porastu da broj lica koja su uključena u preporodaju droga. U 2000. godini zbog prekršajnog i krivičnog progona uhapšena su 203 lica, a 2005. godine 571 lice. Na osnovu predviđenih pokazatelja o broju uhapšenih lica proistiće zaključak da je MUP iz godine u godinu povećavao stepen efikasnosti svoga rada i da je na tom planu približio svoje rezultate standardima rada policija Evropske zajednice. MUP je povećanjem zapljena droga i stepena prekršajnog i krivičnog progona znatno doprinio i prevenciji zloupotreba

Stationary type departments and institutions dealing with mental health, will give their contribution to the resolution of this problem through their programs for opiate drugs addicts' treatments.

The social protection system in the Republic of Srpska is based on the operation of municipal CSWs. These centers have diverse programs for dealing with this issue. These programs have mainly been based on educative and informative activities in schools. The programs have sometimes been implemented in conjunction between CSWs and non-governmental organizations. Data acquired through research implemented by professionals associated of the CSWs, point out to the fact the number of those who have had a contact with opiate drugs has been increasing year after year. It is pertinent to mention a project launched by the Banja Luka CSW in cooperation with the Victoria NGO and the Psychiatric Clinic in Banja Luka. The project is worthy, not only on account of the activities implemented, that is, prevention of the affliction in schools and mediation of CSWs in sending addicts to treatments, but also on account of the fact that several institutions from different sectors were involved in its designing and implementation.

The RS Ministry of Internal Affairs

The Ministry of Internal Affairs of the Republic of Srpska conducts activities within its jurisdiction in the mitigation of supply of drugs in the illegal market of the Republic of Srpska, and it is in the axis of combat against opiate drugs abuse related organized crime. On the basis of data on people apprehended in the last 5 years, it is apparent that there is an increase of people involved

droga. Osjećaj ugroženosti i pogoršavanje bezbjednosti građana bio je glavni pokretač donošenja zakona kojima se reguliše upotreba droga i prekursora droga u zakonom dozvoljene svrhe. I pored pozitivnih rezultata, u Republici Srpskoj nije postignut potreban efekat ograničavanja pojave zloupotrebe opojnih droga, zbog čega je potrebno snažnije razvijanje programskih mjera civilnog sektora.

Tužilaštva Republike Srpske

Subjekti, odnosno organi gonjenja koji su uključeni u suzbijanje ponude opojnim drogama na teritoriji Republike Srpske jesu policijski organi koji u saradnji sa Tužilaštvom utiču na suzbijanje ove pojave kako represivno, tako i preventivno.

Do sada su aktivnosti bile usmjerenе na reformu pravosudnih organa, kadrovsко jačanje policijskih snaga i poboljšanje njihove tehničke opremljenosti.

Okružno tužilaštvo radi na otkrivanju krivičnih djela, sprovođenju istrage, pronalaženju osumnjičenih, rukovodi istragom i vrši nadzor nad istragom i aktivnostima ovlaštenih službenih lica čije aktivnosti su vezane za pronalaženje osumnjičenih i prikupljanje izjava i dokaza; zastupa i podiže optužnice, kao i druge aktivnosti pred nadležnim sudovima koje su regulisane zakonom. Tokom prethodnog perioda evidentirani su dobri rezultati na sprečavanju zloupotrebe opojnih droga, a što se vidi iz velikog broja krivičnih predmeta. Ovo je rezultat upravo zajedničke dobre saradnje ovlaštenih radnika policije te okružnog tužilaštva, a što je upravo rezultiralo i određenim pomacima u pozitivnom smislu, u pogledu kaznene politike za ova krivična djela.

in drugs trafficking. In 2000, 203 people were arrested due to offence and crime prosecution, and in 2005, that number was 571. On the basis of presented indicators of the number of arrests, it appears that the Ministry of Internal Affairs increased the efficiency of its work year after year, and that, in this respect, they have brought the results of their work close to the standards of work of police in the EU. By increasing seizures and the rate of offence and crime prosecution, the Ministry of Internal Affairs exerted substantial contribution to the prevention of drug abuse. The sense of jeopardy and worsened safety of citizens was the main driver for the adoption of laws that regulate the use of drugs and drugs' precursors in legitimate purposes. Despite the results accomplished, the necessary effect has not been achieved in the Republic of Srpska, that would suffice to curb the opiate drugs abuse, for which reason it is necessary to invigorate the development of programmatic measures in the civic sector.

The Republic of Srpska Prosecution Office

Subjects, or prosecution agencies, involved in the containment of opiate drugs supply in the territory of the Republic of Srpska, are the policing organs, who co-operate with the Prosecution Office in containing this affliction, both repressively and preventively.

So far, the activities have been targeted towards reforming the judiciary organs, personnel strengthening of police forces and improvement of their technical equipment.

The Regional Prosecution Office works on uncovering crime deeds, conducting investigations, finding

Nevladin sektor

Nevladin sektor je aktivan u suzbijanju zloupotrebe droga u Republici Srpskoj i sprovodio je različite aktivnosti u prethodnom periodu. Aktivnosti su uglavnom usmjerene ka prevenciji zloupotrebe droga kroz rad u osnovnim i srednjim školama. Određene nevladine organizacije bave se i drugim aktivnostima putem otvaranja savjetovališta i terapijskih zajednica zavisnika. Organizuju mnoge javne tribine, te manifestacije koje upozoravaju na štetnost upotrebe opojnih droga naročito među mlađom populacijom. U oblasti smanjenja štete zbog zloupotrebe opojnih droga, u Republici Srpskoj nevladin sektor ne razvija i ne implementira projekte koji bi se bavili obezbjeđenjem pribora za injektiranje ili za rad sa zavisnicima na terenu, uglavnom zbog nepostojanja adekvatne zakonske regulative za sprovođenje ovih programa.

Nažalost, nevladine organizacije ne dostavljaju redovno izvještaje o svojim aktivnostima ustanovama u vladinom sektoru, te je i to još jedan od razloga što nemamo integralnih, obrađenih podataka i pouzdanih informacija o ukupnim dešavanjima u oblasti zloupotrebe opojnih droga.

Zaključci

Iako su pojedinačno institucije sistema aktivne i uspješne na polju suzbijanja zloupotrebe opojnih droga, međusektorska saradnja u rješavanju problema nije na potrebnom nivou, a jedan od razloga je taj što u Republici Srpskoj nema zajedničkih projekata i programa više

suspects, investigation management and performs supervision of investigations and activities of authorized officials whose activities are pertinent to finding suspects and collection of statements and evidence. They provide representation and indict, as well as performing other activities in relevant courts regulated by the law. During the recent period, good results have been observed in the prevention of opiate drugs abuse, which is corroborated by a large number of crime offence cases. This is a result of good cooperation between authorized police officials and the Regional Prosecution Office, and it has leveraged certain progress in terms of punitive policy for these kinds of offences.

Non-governmental sector

The non-governmental sector has been active in containing drug abuse in the Republic of Srpska, and in other diverse activities recently implemented. The activities are mainly oriented towards preventing drug abuse, through work in primary and secondary schools. Some non-governmental organizations also deal with other activities through establishing counseling offices and addicts' therapy communities. They have organized numerous debates and manifestations, warnings about the opiate drugs abuse hazards, particularly among the young. In the area of mitigating the damage caused by drug abuse in the Republic of Srpska, the non-governmental sector has not developed or implemented projects that deal with a provision of injection sets or that tackle drug addict in the field, mainly due to the inexistence of adequate legislation for the implementation of such programs.

ministarstava, institucija Vladinog i nevladinog sektora, poput akcionalih planova koje neke zemlje imaju i sprovođe ih pod pokroviteljstvom vlade.

Najbolja saradnja uspostavljena je između Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite i Ministarstva unutrašnjih poslova, te Ministarstva unutrašnjih poslova i Javnog tužilaštva, koja se po prirodi posla profesionalno bave ovom problematikom. Saradnja sa drugim subjektima i nevladinim organizacijama odvija se povremeno, od akcije do akcije, i ne postoji jasno definisana razmjena informacija radi očuvanja i unapređivanja zdravlja stanovništva.

Iz svega navedenog može se zaključiti da Republici Srpskoj nedostaje:

1. strategija nadzora nad opojnim drogama i suzbijanja zloupotrebe opojnih droga;
2. uspostavljeni jasni i precizni ciljevi koji mogu da se prenesu u operativne planove i akcije;
3. dobra koordinacija postojećih institucionalnih aktivnosti u smanjenju potražnje i ponude opojnih droga te programi smanjenja štete;
4. komisija za suzbijanje zloupotreba opojnih droga;
5. odjeljenje za sprovođenje strategije;
6. odgovarajući informacioni sistemi sa bazama podataka;
7. doktrinarni stavovi o narkomaniji, klinički vodiči, terapijski protokoli, definisani rehabilitacioni programi i terapijske komune;
8. programi kontinuiranih edukacija, istraživanja i evaluacija programa u oblasti zloupotrebe opojnih droga.

Regretfully, non-governmental organizations do not submit reports on their activities to the governmental sector institutions regularly, which is another reason behind the lack of processed data and reliable information on the overall developments in the drug abuse areas.

Conclusions

Even though individual institutions of the system are active and successful in containing opiate drugs abuse, the cross-sector cooperation in the resolution of the issue is not at a sufficient level, and one of the reasons is the fact that the Republic of Srpska does not have joint projects and programs of several ministries, institutions of the governmental and the non-governmental sectors, such as action plans that some countries have and implement them under the auspice of the government.

The best cooperation established is that between the Ministry of Health and Social Welfare and the Ministry of Internal Affairs, as well as between the Ministry of Internal Affairs and the Public Prosecution Office whose nature of work compels them to deal with this issue. Cooperation with other subjects and non-governmental organizations is sporadic, from one action to another, and there is no clearly defined exchange of information due to preserve and improve the health of the population.

From the above said, it can be concluded that the Republic of Srpska lacks:

1. Opiate Drugs Monitoring and Containment Strategy;
2. Clearly established and precise objectives that can be translated into operative plans and actions;

Vodeći principi

Princip ustavnosti, zakonitosti i zaštite ljudskih prava

Osnovni principi Strategije su u saglasnosti s Ustavom i zakonodavstvom Republike Srpske i Bosne i Hercegovine, konvencijama UN-a, propisima EU i preporukama Savjeta Evrope.

Princip sveobuhvatnog i kontinuiranog rješavanja problema zloupotrebe opojnih droga

Borba protiv zloupotrebe opojnih droga zahtijeva sveobuhvatan pristup koji zloupotrebe uvažava kao posljedicu istovremenih višeslojnih događanja na individualnom i širem društvenom planu, te u koji su uključeni različiti akteri na različitim nivoima djelovanja. Rješavanje problema korišćenja opojnih droga zadatak je svih ustanova iz sektora zdravstva, socijalne zaštite, školstva, pravosuđa, unutrašnjih poslova, finansija, ekonomije, te različitih dijelova civilnog društva (nevladine organizacije) i cijele zajednice. Takve složene intervencije ne može uskladiti i sprovoditi samo jedna institucija vlasti, već to treba biti zadatak zajedničkog koordinacionog tijela na nivou Vlade Republike Srpske.

Princip globalnosti pojave zloupotrebe opojnih droga

Pojava zloupotrebe opojnih droga u modernom društvu je globalna pojava s kojom su suočene i protiv koje se bore praktično sve zemlje svijeta. Ta pojava ulazi

3. Good coordination of the existing institutional activities in mitigation of demand and supply of opiate drugs and damage amelioration programs;
4. Opiate drugs abuse containment commission;
5. Strategy implementation department;
6. Adequate information systems with databases;
7. Doctrinaire attitude to drug abuse, clinical guidelines, therapy protocols, defined rehabilitation programs and therapy communes;
8. Continuous education programs, research and opiate drugs abuse evaluation programs.

Guiding principles

The principle of constitution, legality and human rights protection

The main principles of the Strategy are conformity with the Constitution and legislation of the Republic of Srpska and Bosnia and Herzegovina, the UN conventions, EU regulations and Council of Europe recommendations.

The principle of comprehensive and continuous resolution of the opiate drugs abuse issue

The fight against opiate drugs abuse requires a comprehensive approach that observes the abuse as a consequence of multiple events at the individual and wider social plane, in which there are different actors at different levels. Resolution of the opiate drugs abuse problem is a task of all the institutions in the health,

u lokalne zajednice, u porodice i svakodnevici svakog pojedinca. Sa međunarodnog nivoa se podstiče traženje rješenja za posljedice i probleme zloupotreba opojnih droga i smanjenje njihove velike ponude na ilegalnom tržištu.

Princip decentralizacije

Ovim principom treba garantovati jednaku dostupnost različitih programa i akcija u cijeloj Republici Srpskoj u skladu sa stvarnim potrebama pojedinih lokalnih zajednica. Na nivou opština potrebno je donositi mјere koje će se realizovati kroz aktivnosti mreža različitih institucija, te usklađivati njihovo djelovanje sa mjerama i djelovanjem na nivou Republike Srpske, a sa ciljem smanjenja ponude i potražnje opojnih droga.

Princip uravnoteženog i multidisciplinarnog pristupa

Strategija treba da integrise različite pristupe i da ih poveže u jedinstven sistem za borbu protiv zloupotreba opojnih droga. Ovaj princip uključuje primarnu prevenciju, mјere sekundarne prevencije, smanjenje štetnih zdravstvenih i socijalnih posljedica u vezi sa zloupotrebom opojnih droga, psihosocijalni tretman i liječenje, rehabilitaciju te društvenu reintegraciju zavisnika, kao i unapređenje nadzora nad ponudom opojnih droga s ciljem smanjivanja njene dostupnosti.

Pravo na informaciju

Svi članovi društva imaju pravo na informisanje o rizicima i posljedicama korišćenja opojnih droga,

social protection, education, judiciary systems, internal affairs, finances and economy sectors, as well as different parts of the civic society (non-governmental organizations) and entire community. Such complex interventions cannot be adjusted and implemented by only one institution. Instead, they ought to be the task of a joint coordination body at the level of the Government of the Republic of Srpska.

The principle of global appearance of the opiate drugs abuse issue

Appearance of opiate drugs abuse in modern society is a global trend faced and fought against by practically all countries of the world. It has reached local communities, families and everyday reality of every individual. The international level encourages finding solutions for the consequences and problems of opiate drugs abuse and reduction of their substantial supply in the illegal market.

The principle of decentralization

The aim of these principles is to guarantee equal access to different programs and actions throughout the Republic of Srpska, in accordance with the real needs of individual local communities. At the municipal level, it is necessary to adopt measures that will be implemented through activities of a network of different institutions, and harmonize their action with the measures and operation at the level of the Republic of Srpska, in order to diminish supply and demand for opiate drugs.

mogućnostima liječenja i rehabilitacije, a zavisnicima od opojnih droga koji ne mogu ili ne žele da prekinu da uzimaju opojnu drogu treba ponuditi informacije o sigurnijim načinima uzimanja opojnih droga i smanjenju štete.

Dostupnost službi

Službe za pomoć zavisnicima treba da budu dostupne i da pokriju sva područja u Republici Srpskoj, Te da ponude integrativne programe i sa naglašenim individualnim pristupom prilagođenom svakom pojedincu po-naosob.

Destigmatizacija

Svi programi za borbu protiv zloupotrebe opojnih droga moraju biti oslobođeni ideoloških i moralističkih interpretacija.

Opšti ciljevi

Na osnovu procjene situacije zloupotrebe opojnih droga u Republici Srpskoj, aktivnosti koje sprovode institucije vladinog i organizacije nevladinog sektora, definisana su dva osnovna cilja:

1. očuvanje i unapređenje zdravlja stanovništva, sprečavanje i smanjenje zloupotrebe opojnih droga, zavisnosti i oštećenja zdravlja zbog uzimanja opojnih droga kao i šteta koje uživaoci nanose društvu;
2. obezbjeđenje višeg nivoa sigurnosti za javnost preduzimanjem akcije protiv proizvodnje opojnih droga, prekogranične trgovine, te preventivne akcije protiv kriminala koji je u vezi sa opojnim drogama.

The principle of balanced and multidisciplinary approach

The Strategy ought to integrate different approaches and bind them within a single system for opiate drugs abuse combat. This principle includes primary prevention, measures of secondary prevention, mitigation of detrimental health and social consequences related to opiate drugs abuse, psycho-social treatment, rehabilitation and social reintegration of addicts, as well as improvement in monitoring of the opiate drugs supply, with an aim to reduce their availability.

The right to be informed

All members of society have the right to be informed about the risks and consequence of opiate drugs use, treatment and rehabilitation possibility, and those opiate drugs addicts who cannot or do not want to give up using opiate drugs ought to be informed about safer ways of taking opiate drugs and mitigation of the hazard.

Availability of services

Addicts' assistance services need to be available and need to cover all regions of the Republic of Srpska. The services need to offer integration programs, with an emphasized individual approach, adjusted to each individual.

Destigmatization

All opiate drugs abuse combat programs need to be bereft of any ideological or moralistic interpretations.

Ključna polja djelovanja

1. smanjenje potražnje za opojnim drogama (prije svega među mladim, kroz prevenciju, tretman, rehabilitaciju i smanjenje neželjenih posljedica uzimanja droga);
2. smanjenje ponude opojnih droga (kroz dobru implementaciju zakona, akcijama policije, tužilaštva, carina i sudova);
3. unapređenje koordinacije aktivnosti na suzbijanju zloupotrebe opojnih droga;
4. unapređenje aktivnosti na polju međuentitetske, regionalne i medjunarodne saradnje u borbi protiv zloupotrebe opojnih droga;
5. istraživanja, monitoring i evaluacija u oblasti zloupotrebe opojnih droga.

Smanjenje potražnje za opojnim drogama

(prije svega među mladim, kroz prevenciju, tretman, rehabilitaciju i smanjenje neželjenih posljedica uzimanja opojnih droga)

Smanjenje potražnje predstavlja skup sveobuhvatnih mjera i aktivnosti koje imaju za cilj:

- smanjenje broja korisnika kroz jačanje primarno-preventivnog i vaspitno-obrazovnog rada sa mladim u cilju njihove zaštite;
- jačanje mehanizama odlaganja prvog kontakta i što ranijeg otkrivanja početnih konzumenata opojnih droga;
- osiguranje adekvatnih zdravstvenih i psiho-socijalnih kapaciteta rehabilitacije i socijalne integracije zavisnika u cilju smanjenja recidiva.

General objectives

On the basis of evaluation of the opiate drugs abuse situation in the Republic of Srpska, the activities implemented by institutions of governmental or non-governmental organizations, two prime objectives have been defined:

1. Preservation and improvement of the health of the population, prevention and reduction of opiate drugs abuse, addiction and damage of health due to taking opiate drugs, as well as the damage that drug users inflict on the society.
2. Ensuring a higher level of safety for the public, by undertaking actions against production of opiate drugs, cross-boundary trade, preventive actions against opiate drugs related crime.

Key areas of action

1. Reduction of opiate drugs demand (primarily among the young, through prevention, treatment, rehabilitation, and mitigation of detrimental effects of drug abuse);
2. Reduction of opiate drugs supply (through sound enforcement of law, police actions, prosecution office, customs and courts);
3. Improvement of coordination of activities in opiate drugs abuse containment;
4. Improvement of activities in the field of inter-entity, regional and international cooperation in opiate drugs abuse combat;
5. Research, monitoring and evaluation in the opiate drugs abuse field.

Rezultati koji će se postići Strategijom 2008 - 2012. godine:

- znatno smanjenje upotrebe opojnih droga, ovisnosti, zdravstvenih i socijalnih rizika u vezi s opojnom drogom;
- razvoj i unapređenje djelotvornog i integrisanog sveobuhvatnog sistema smanjenja potražnje koji je zasnovan na znanju.
Oblasti djelovanja za smanjenje potražnje su:
 - primarna prevencija;
 - rano otkrivanje i rane intervencije;
 - liječenje;
 - rehabilitacija i socijalna reintegracija;
 - programi smanjenja štete;
 - edukacija.

Sve ove oblasti su komplementarne i treba da budu ponuđene na integriran način, te da tako konačno doprinesu smanjenju zloupotreba opojnih droga i bolesti zavisnosti, kao i smanjenju zdravstvenih i socijalnih posljedica povezanih sa zloupotrebotom opojnih droga.

Smanjenje ponude opojnih droga

(kroz dobru implementaciju zakona, akcijama policije, carina i sudova)

Smanjenje ponude opojnih droga podrazumijeva efikasne i adekvatne mjere u cilju smanjenja proizvodnje, trgovine i distribucije opojnih droga i prekursora, sprečavanje organizovanog kriminala i "pranja novca" stečenog u trgovini opojnim drogama.

Ciljevi za ostvarivanje smanjenja ponude opojnih droga su:

Strategija nadzora nad opojnim drogama i suzbijanja zloupotrebe opojnih droga u Republici Srpskoj za period od 2008. do 2012. godine

Reduction of opiate drugs demand

(Primarily among the young, through prevention, treatment, rehabilitation and mitigation of detrimental effects of opiate drugs abuse)

Reduction of demand is a set of comprehensive measures and activities with an objective to:

- reduce the number of consumers through the strengthening of primary-preventive and educational-upbringing work with the young with an aim to protect them;
- strengthen the mechanism for procrastination of the first contact and early detection of novice consumers of opiate drugs;
- ensure adequate health and psycho-social rehabilitation capacities and social integration of addicts in order to reduce the recidivism rate;

Results to be accomplished by the 2008-2012 Strategy are as follows:

- substantial decrease in consumption of opiate drugs, addiction, health and social risks related to opiate drugs;

- development and improvement of effective and knowledge based integrated comprehensive supply reduction system;

Demand areas of action are as follows:

- primary prevention;
- early detection and early intervention;
- treatment;
- rehabilitation and social reintegration;
- detriment mitigation programs;
- education.

- podizanje nivoa stručnog znanja profesionalaca (policija, carina, sudovi, tužilaštva) u oblasti zloupotrebe opojnih droga;
- unapređenje pravne regulative u ovoj oblasti i njenog usklađivanje sa međunarodnim zakonima i konvencijama;
- jačanje saradnje institucija u sprovođenju zakona i istraživačkih radnji u vezi s opojnim drogama;
- jačanje kontrole i kažnjavanje ilegalne proizvodnje opojnih droga i prekursora droga;
- jačanje kontrole i kažnjavanje ilegalnog uvoza, izvoza i ilegalne trgovine opojnih droga i prekursorsa droga;
- jačanje kontrole i kažnjavanje organizovanog kriminala i „pranja novca“ stečenog ilegalnom trgovinom opojnim drogama.

Policjski organ u istragama zajedno sa drugim organima, u skladu sa zakonom obavezan je preduzimati sljedeće mjere i aktivnosti:

- jačanje kapaciteta istražnih službi za borbu protiv zloupotrebe droga i širenja ilegalnog tržišta droga:
 - a) Edukacija kadrova uključenih u sprovođenje zakona podrazumjeva:
 - organizaciju bazičnih, osnovnih kurseva za uniformisanu policiju na temu poznavanja ilegalnog tržišta i načina zloupotrebe droga;
 - aktivnu saradnju sa policijama zemalja iz okruženja i Interpol-a, uključujući i razmjenu podataka iz sudskih dosjeva u istragama ove vrste krivičnih djela;
 - uključivanje policijskih kadrova u međunarodne projekte borbe protiv zloupotrebe droga;

All these areas are complementary and need to be dealt with in an integrated fashion, thus, ultimately contributing to the reduction of opiate drugs abuse and addiction diseases, as well as to reduction of opiate drugs abuse related health and social consequences.

Reduction of opiate drugs supply

(Through sound implementation of law, police actions, customs and courts)

Reduction of opiate drugs supply takes efficient and adequate measures with an aim to decrease production, trade and distribution of opiate drugs and precursors, prevention of organized crime and „laundering of money“ acquired in opiate drugs trafficking.

Objectives for reduction of opiate drugs supply are as follows:

- reaching the level of professional knowledge (police, customs, courts, prosecution offices) in the area of opiate drugs abuse;
- Improvement of legislation in this matter and harmonization with international laws and conventions;
- strengthening institutional cooperation in enforcement of law and investigation of opiate drugs related crime activities;
- stricter control and punishment of illegal production of opiate drugs and drugs precursors;
- heavier control and punishment of illegal import, export and trade in opiate drugs and drug precursors;
- reinforced control and punishment of organized crime and „laundering of money“ acquired through illegal trade in opiate drugs.

■ organizaciju obrazovnih i studijskih putovanja u razvijene zemlje radi razmjene iskustava i upoznavanja dostignuća, te efikasnije borbe protiv zloupotrebe narkotika;

■ kontinuirano sprovođenje pojačanih mjera unutrašnje discipline u cilju sprečavanja slučajeva pojave vrbovanja policijskih službenika u kriminalne mreže trgovine droga;

■ inovaciju obrazovnih programa za edukaciju kadrova koji se pripremaju i uključuju u sprovođenje zakona u smislu savremene metodike o tehnikama rada rasvjetljavanja krivičnih djela zloupotrebe droga.

b) Tehničko opremanje za krivične istrage

Opremanje jedinice za borbu protiv zloupotrebe droga opremom za nadzor:

- radio - komunikacioni sistemi,
- komunikaciona oprema za presretanja,
- pokretni sistem za nadzor,
- nabavka pet službenih vozila osnovnih sredstava rada za pet timova jedinice za borbu protiv zloupotrebe droga,
- informatička oprema,
- forenzička oprema za krivične istrage (laboratorijska oprema za profilisanje aktivne supstance).

Rezultati koji će se postići Strategijom 2008 - 2012. godine:

■ mjerljivo poboljšanje djelotvornosti, efikasnosti i znanja za primjene zakona i akcija koji su usmjereni protiv proizvodnje, trgovine opojnih droga, promjene prekursora i sintetičkih droga koje se uvoze u Republiku Srpsku, „pranja novca“ koji je stečen u trgovini opojnim drogama;

The Police, and affiliated organs, are obliged, according to the Law, to undertake the following measures and activities:

- strengthening of investigation services' capacities to combat drug abuse and expansion of illegal drug market
 - a) Education of law enforcement personnel
- Organization of basic, elementary courses for the uniformed police on the topic of familiarization with illegal marked and drug abuse methods;
- Active cooperation with police forces of the neighboring countries and the INTERPOL, including the exchange of data from court files, in this kind of crime investigations;
- Inclusion of police personnel in international drug abuse combat projects;
- Organization of educational study tours to developed countries to exchange experiences and familiarize with achievements and efficient fight against drug abuse;
- Continuous implementation of reinforced measures of internal discipline in order to prevent cases of involvement of police officers in crime drug trafficking networks;
- Innovation of educational programs for officers preparing for law enforcement, in terms of contemporary methodology and techniques for uncovering offences in the drug abuse area.
- b) Technical equipment for crime investigations
 - Equipping the drug abuse combat unit with surveillance equipment:
 - radio – communication systems;
 - communication interception equipment;

- postizanje kontrole i efikasno kažnjavanje učesnika u organizovanom kriminalu korišćenjem postojećih instrumenata i okvira, uspostavljanjem međuentitetske, regionalne i međunarodne saradnje i traženje načina za intenziviranje preventivnih akcija protiv narko-kriminala.

Unapređenje koordinacije aktivnosti na suzbijanju zloupotrebe opojnih droga

Koordinacija je organizovanje svih institucija i organizacija radi usklađivanja i povećanja efikasnosti djelovanja društva u borbi protiv zloupotreba opojnih droga. Ciljevi za unapređenje koordinacije aktivnosti su:

- povezivanje i jačanje aktivnosti na prevenciji zloupotrebe droga;
- efikasna saradnja policije, carine i pravosuđa i njihovo usklađeno djelovanje u Republici Srpskoj, BiH, na regionalnom i međunarodnom nivou u borbi protiv proizvodnje, trgovine i distribucije droga;
- intenziviranje saradnje svih partnera na svim nivoima za sprovođenje zakona u domenu zloupotrebe droga.

Rezultati koji će se postići Strategijom 2008 - 2012. godine:

- uspostavljanje stalnog i održivog Vladinog tijela za planiranje implementacije Strategije i praćenje i koordinaciju svih aktivnosti institucija zaduženih za implementaciju Strategije. Tijelo će takođe biti zaduženo za pružanje podrške opštinama u razvoju lokalnih programa borbe protiv narkomanije, njihovoj implementaciji kao i evaluaciji sprovedenih aktivnosti.

- mobile surveillance equipment;
- procurement of 5 official vehicles to be used by five teams of the drug abuse combat unit,
- information technology equipment
- forensic equipment for crime investigation (laboratory equipment for active substances profiling)

Results to be accomplished by the 2008-2012 Strategy are as follows:

- measurable improvement of effectiveness, efficiency and knowledge in the application of law, and actions aimed against production and trafficking of opiate drugs, and of precursors and synthetic drugs imported into the Republic of Srpska, and „laundering of money“ acquired through opiate drugs trade;
- gaining control, and efficient punishment of participants of organized crime, by using the existing instruments and frameworks, by the establishment of regional and international cooperation and by finding ways to intensify preventive actions against narcotic-crime.

Improving coordination of opiate drugs abuse containment activities

Coordination is organization of all institutions and organs due to harmonize and increase the efficiency of the society in the fight against opiate drugs abuse. The objectives of the improvement of activities' coordination are as follows:

- strengthening and consolidating activities in prevention of drug abuse;
- efficient coordination among the police, customs and judiciary system, and their concordant action

Unapređenje aktivnosti na polju međuentitetske, regionalne i međunarodne saradnje u borbi protiv zloupotrebe opojnih droga

Unapređenje aktivnosti na polju saradnje podrazumjeva uspostavljanje komunikacije, razmjenu informacija, podataka i iskustva između odgovarajućih tijela zaduženih za borbu protiv zloupotrebe opojnih droga u Federaciji BiH, u državnim institucijama, regionalnim i međunarodnim institucijama.

Rezultati koji će se postići Strategijom 2008-2012. godine: su mjerljivo poboljšanje djelotvorne i efikasne koordinacije aktivnosti i mjera između entiteta, Bosne i Hercegovine i zemalja u regionu u promovisanju i proširivanju uravnoteženog pristupa problemu zloupotrebe opojnih droga.

U tom smislu je neophodno unaprijediti saradnju sa međunarodnim organizacijama i sa trećim zemljama. Sve ovo ima za cilj da smanji proizvodnju i ponudu opojnih droga u Republici Srpskoj, BiH i regionu i da pomogne trećim zemljama u prioritetnim oblastima smanjivanja potražnje za opojnim drogama, što je integralni dio političke i razvojne saradnje.

Istraživanja, monitoring i evaluacija u oblasti zloupotrebe opojnih droga

Praćenje stanja putem standardnih evidencija osnov je za stvaranje jedinstvene baze podataka. Ona je namijenjena ne samo državnim organima i lokalnoj zajednici radi procjene preventivnih programa nego i međunarodnoj zajednici radi globalnog pristupa i rješavanja problema. Prema preporukama EMCDDA (European Monitoring

- in the Republic of Srpska, B&H, and at the regional and international levels in the fight against production, trade and distribution of illegal drugs; intensification of cooperation among all partners, at all levels, for implementation of the law in the drug abuse area;

Results to be accomplished by the 2008-2012 Strategy are as follows:

- establishment of permanent and sustainable Governmental body for planning and implementation of the Strategy, and monitoring and coordination of all activities of the institutions tasked to implement the Strategy. That body will also be in charge of providing support to municipalities in developing local programs for fight against drug abuse, their implementations and evaluation of implemented activities.

Improvement of inter-entity, regional and international cooperation activities in the fight against opiate drugs abuse

Improvement of activities in the cooperation area requires the establishment of communication, exchange of information, data and experiences among relevant bodies tasked to fight against opiate drugs abuse in the Federation of B&H, in state institutions, and regional and international institutions.

Results to be accomplished by the 2008-2012 Strategy are as follows:

- measurable improvement of effective and efficient coordination of activities and measures among the entities, Bosnia and Herzegovina and the coun-

Center on Drug and Drug addiction) na listi prioriteta u narednih pet godina su podaci koji se odnose na socijalne aspekte zavisnika, prevalencu upotrebe droga u opštoj populaciji i u posebnim socijalnim grupama i dobnim grupama, broj registriranih korisnika droge, smrtnost, zaraženost HIV-om i hepatitisom, broj lječenih zavisnika. Podaci iz zdravstvenih ustanova sakuplja će se u Institutu za zaštitu zdravlja Republike Srpske. Evidencije iz drugih službi, kao što su podaci iz policije, pravosuđa, carine, obrazovanja, socijalnih službi, terapijskih zajednica nevladinih organizacija, treba da se objedinjuju u Vladinom tijelu za sprovođenje implementacije strategije.

Rezultati koji će se postići Strategijom 2008–2012. godine:

- bolje razumijevanje problema upotrebe droga i razvijanje optimalnog odgovora za taj problem putem mjerljivog i održivog unapređenja znanja i infrastrukture u oblasti droga, te izgradnja potrebnih informacionih sistema i instrumenata za adekvatan monitoring problema;
- akcioni plan koji će biti definisan na osnovu ove Strategije obuhvatice prioritetne teme istraživanja koje će se promovisati na nivou Republike Srpske, uzimajući u obzir porast zloupotrebe opojnih droga;
- promovisaće se razmjena rezultata istraživanja, iskustava i dobre prakse, pri čemu će se u obzir uzimati posao koji su obavile relevantne Vladine institucije;
- posvećivanje pažnje obuci profesionalaca i konsulzacijama sa privatnim i javnim akterima;
- izrađivanje logičkih modela za evaluaciju ishoda i uticaja programa i akcija koje će pokrenuti insti-

tries in the region in promotion and expansions of a balanced approach of the opiate drugs abuse problem.

In that respect, it is necessary to enhance the cooperation with international organizations, and with third countries. The objective of this is to decrease the production and supply of opiate drugs in the Republic of Srpska, B&H and the region, and to assist third countries in priority domains of decreasing the demand for opiate drugs, which is an integral part of political and developmental cooperation.

[Research, monitoring and evaluation in the opiate drugs abuse area](#)

Monitoring of situation via standardized registries is the basis for setting up a single database. It will serve not only to state organs, but also to local communities to evaluate preventive programs, as well as to the international community, due to its global approach to the resolution of the problem. According to the recommendations of EMCDDA (European Monitoring Center on Drug and Drug Addiction), the priority list, for the next five years, includes data pertaining to social aspects of addicts, prevalence of drugs consumption in the overall population and in special social groups and age cohorts, the number of registered drug users, mortality, presence of HIV and hepatitis, and the number of treated addicts. Data from health institutions will be collected in the Public Health Institute of the Republic of Srpska. Registries from other organizations, such as police, judiciary system, customs, education, social services, therapy communities and non-governmental organizations need

tucije i organizacije u realizaciji ciljeva Strategije. Evaluacija će se sprovoditi na osnovu prikladnih metodoloških instrumenata i indikatora, pri čemu će se u obzir uzeti indikatori koje u ovoj oblasti koriste zemlje Evropske unije i Europol;

- u okviru rada Vladinog tijela treba da se formiraju međuresorne radne grupe koje će raditi u skladu sa potrebama Evropskog centra za praćenje droga i zavisnosti od droga (EMCDDA). Radi procjene kvaliteta preventivnih programa i racionalne upotrebe finansijskih sredstava potrebno je sprovoditi evaluaciju svakog programa. Za ove potrebe formiraće se posebne grupe stručnjaka. U saradnji s odgovarajućim fakultetima i istraživačkim ustanovama i pojedinim istraživačima potrebno je sprovoditi rutinska i vanredna istraživanja o uzrocima korišćenja droga, trendovima korišćenja i posljedicama.

[Uloge i odgovornosti učesnika u procesu implementacije i koordinacija aktivnosti](#)

[Vlada Republike Srpske](#)

Vlada Republike Srpske predložiće Narodnoj skupštini Republike Srpske dokument "Strategija nadzora nad opojnim drogama i suzbijanja zloupotrebe opojnih droga". Po usvajanju Strategije, Vlada će pristupiti osnivanju Komisije za suzbijanje zloupotrebe opojnih droga Republike Srpske, koja će izraditi "Akcioni plan za realizaciju Strategije", te vršiti monitoring i evaluaciju

to be unified in a governmental body in charge of the implementation of the Strategy.

Results to be accomplished by the 2008 – 2012 Strategy are as follow:

- better understanding of the drug abuse issue, and development of an optimum response to the issue by measurable and sustainable improvement of drug related knowledge and infrastructure, and development of necessary information systems and instruments for an adequate monitoring of the issue;
- action plan defined pursuant to the Strategy needs to entail the priority topics of research that will be promoted at the Republic of Srpska level, mindful of the increase of the opiate drugs abuse.
- exchange of research results, experiences and good practice ought to be promoted, taking into consideration the work done by the relevant governmental institutions.
- paying attention to training of professionals and consultations with both private and public stakeholders;
- development of logic models for evaluation of outcomes and effects of programs and actions to be launched by the institutions and organizations in order to achieve the goals of the Strategy. Evaluation will be carried out on the basis of adequate methodological instruments and indicators, which will take into consideration the indicators that the EU countries and EUROPOL use in this matter.;
- along with the operation of the governmental body, inter-sector working groups need to be formed, which will function in accordance with

realizacije ciljeva Strategije i po potrebi uvoditi nove akcije i mjere. Vlada će donijeti Odluku o uspostavljanju, u sastavu Ministarstva unutrašnjih poslova, Odjeljenja za sprovođenje Strategije, čiji će zadatak biti da obavlja stručne, administrativne, upravne i druge poslove u vezi sa radom Komisije. Vlada će takođe učestvovati u obezbeđenju potrebnih kadrovskih, materijalnih i finansijskih preduslova za realizaciju Strategije.

[Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske](#)

Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske izradiće svoj Program za suzbijanja zloupotrebe opojnih droga u Republici Srpskoj, kroz koji će se fokusirati na smanjenje potražnje opojnih droga kroz prevenciju, prije svega među mladima, kroz tretman liječenje zavisnika, rehabilitaciju i resocijalizaciju zavisnika i smanjenje neželjenih posljedica uzimanja opojnih droga. U ovom procesu radiće se na obezbeđenju adekvatne psihosocijalne i zdravstvene zaštite žrtava narkomanije kroz: jačanje kapaciteta zdravstvenih i socijalnih ustanova za potrebe osoba pogodenih narkomanijom i njihovih porodica; upotrebu novih modela zdravstvenog i psihosocijalnog tretmana zavisnika; podršku porodicama zavisnika; destigmatizaciju uživalaca opojnih droga i njihovo tretiranje isključivo kao bolesnika, kao i obezbeđenjem finansiranja zdravstvene zaštite zavisnika. Ministarstvo će kroz svoj Program razraditi načine i mogućnosti saradnje sa vaspitno-obrazovnim ustanovama, porodicom, vjerskim zajednicama, pravosudnim institucijama, policijom, carinom i nevladinim organizacijama.

the needs of the European Monitoring Center for Drugs and Drug Addiction (EMCDDA). In order to evaluate the quality of preventive programs and due to rational use of funds, it is necessary to conduct evaluation of each program. Special groups of experts will be formed for this purpose. It is necessary to carry out routine and special research in causes of drugs' consumption, consumption trends and consequences, in cooperation with relevant faculties and research institutions.

[Roles and responsibilities of stakeholders in the activities implementation and coordination process](#)

[The Government of the Republic of Srpska](#)

The Government of the Republic of Srpska will propose the document – “Strategy for Monitoring of Opiate Drugs and Containment of Opiate Drugs Abuse” to the National Assembly of the Republic of Srpska. Upon the adoption of the Strategy, the Government will undertake to form a Commission for Opiate Drugs Abuse Containment in the Republic of Srpska, that will develop an “Action Plan for the Implementation of the Strategy”, and conduct monitoring and evaluation of the accomplishment of the objectives of the Strategy, and, if needed, introduce new measures and activities. The Government will adopt a Decision to establish a Department for Strategy Implementation, within the Ministry of Internal Affairs, whose task will be to perform professional, administrative, procedural and other duties

[Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske](#)

Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske izradiće svoj Program za suzbijanje zloupotrebe opojnih droga u Republici Srpskoj, kroz koji će se fokusirati na smanjenje potražnje za drogama kroz programe prevencije među mladima predškolskog, školskog i studentskog uzrasta. Kroz ovaj Program vaspitno-obrazovni sistem će preuzeti najveći dio odgovornosti za organizaciju i provođenje programa prevencije zavisnosti, kojima je osnovni cilj smanjiti interesovanje mladih za opojnim drogama. Škola će ojačati svoju ulogu u razvijanju zdravih stilova života, socijalnih vještina kod djece i mladih, koji će pomoći u prevazilaženju svih rizika odrastanja uključujući i upotrebu sredstava zavisnosti. Ministarstvo će kroz svoj Program razraditi načine i mogućnosti saradnje sa službama socijalne i zdravstvene zaštite, porodicom, vjerskim zajednicama, pravosudnim institucijama, policijom, carinom i nevladinim organizacijama.

[Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske](#)

Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske izradiće svoj Program za suzbijanja zloupotrebe droga u Republici Srpskoj, kroz koji će kontinuirano raditi na smanjenju ponude opojnih droga, primjenjujući adekvatne odredbe zakona koji regulišu ovu oblast, intenzivirajući akcije policije i saradnju sa tužilaštvarima, carinom i sudovima. Kroz svoj Program Ministarstvo će dovesti do poboljšanja djelotvornosti i efikasnosti policije i njenih organa u primjeni zakona i akcija koje su usmjerene protiv proizvodnje, trgovine opojnih droga, promjene prekursora i sintetičkih droga koje se uvoze u Republiku

[Strategija nadzora nad opojnim drogama i suzbijanja zloupotrebe opojnih droga u Republici Srpskoj za period od 2008. do 2012. godine](#)

related to the operation of the Commission. The Government will also take part in the provision of necessary human, material and financial prerequisites for the implementation of the Strategy.

[The Ministry of Health and Social Welfare of the Republic of Srpska](#)

The Ministry of Health and Social Welfare of the Republic of Srpska will develop its Program for Opiate Drugs Abuse Prevention in the Republic of Srpska, thus focusing on the reduction of demand for opiate drugs through prevention, primarily among the young, through treatment of addicts, rehabilitation and resocialization of addicts and reduction of detrimental effects of opiate drugs consumption. During the process, efforts will be made to secure adequate psycho-social and health care for victims of drug abuse, by: strengthening the capacities of health and social institutions for the needs of people afflicted by drug abuse and their families; utilization of new models of health and psycho-social treatment of addicts, support to families of addicts; destigmatization of opiate drugs consumers and treating them as people with a disease, as well as by provision of funds for addicts' health care. Through its Program, the Ministry will elaborate options and possibilities of cooperation with education-upbringing institutions, family, religious communities, judiciary institutions, police, customs and non-governmental organizations.

[The Ministry of Education and Culture of the Republic of Srpska](#)

The Ministry of Education and Culture of the Republic of Srpska will develop its Program for Opiate

Srpsku, "pranja novca" koji je stečen u trgovini opojnim drogama. Postići će kontrolu i efikasno otkrivati učesnike u organizovanom kriminalu korišćenjem postojećih instrumenata i okvira, uspostavljanjem međuentitetske, regionalne i međunarodne saradnje i traženjem načina za intenziviranje preventivnih akcija protiv narko-kriminala. Ministarstvo će kroz svoj Program razraditi načine i mogućnosti saradnje sa službama socijalne i zdravstvene zaštite, vaspitno-obrazovnim ustanovama, porodicom, vjerskim zajednicama, pravosudnim institucijama, carinom i nevladinim organizacijama. Radi unapređenja bezbjednosti zajednice i jeftinijeg pristupa problemu kriminala Ministarstvo će sprovesti sljedeće aktivnosti:

- realizovati saradnju sa Ministarstvom prosvjete i kulture, uz čiju saradnju i saglasnost je ovo Ministarstvo projektovalo Program prevencije zloupotrebe narkotika pod nazivom "Vaspitni program prevencije zloupotrebe droga". Cilj programa je da se u svijesti učenika razvija odbrambeni mehanizam koji će kod najvećeg dijela mladih izazvati otpor zloupotrebi – "uživanju" droge, a time i odbacivanje subkulture narkomana;
- ova potreba strateškog zaokreta ka opredjeljenju iznalaženja i izradi programa vaspitne prevencije, pored globalnog jačanja kapaciteta represivnih snaga za sprečavanje ponude droga, treba da doprinese postizanju željenog cilja: ograničavanju pojave i širenja ovisnosti – narkomanije;
- ostvarivanje postavljenog cilja – razvijanje svijesti o kvalitetu zdravog načina života bez droga. Programima vaspitne prevencije opravdali bismo hipotezu da smanjenje traženja droga smanjuje i ponudu – tržišna zakonitost;

Drugs Abuse Containment in the Republic of Srpska, thus focusing on reduction of demand for drugs through preventive programs among the young of the preschool, school and student age. Through this Program, the educational-upbringing system will take over the biggest share of responsibility for organization and implementation of addiction prevention programs, whose prime objective is to diminish the interest of the young in opiate drugs. The school will strengthen its role in developing healthy lifestyles, social skills among children and the young to help them overcome all growing-up risks, including the use of addictive substances. Through its Program, the Ministry will develop new ways and options to cooperate with social and health services, family, religious communities, judiciary institutions, customs and non-governmental institutions.

The Ministry of Internal Affairs of the Republic of Srpska

The Ministry of Internal Affairs of the Republic of Srpska will develop its Program for Opiate Drugs Abuse Containment in the Republic of Srpska, which will help them continuously work on reduction of supply of opiate drugs, applying pertinent provisions of laws that regulate this area, and intensifying police actions and cooperation with the prosecution office, customs and courts. Through its Program, the Ministry will leverage improvements in efficiency and effectiveness of the police and their organs in law enforcement and actions targeted against production and trade in opiate drugs, and change in precursors and synthetic drugs imported in the Republic of Srpska, as well as "launder-

- promjenu strateškog pristupa problemu narkomanije kao dijelu vaspitnog prosesa u školama;
- vršiti redovnu (najmanje jedanput godišnje) inspekcijsku kontrolu pravnih i fizičkih lica koja se bave trgovinom, uključujući uvoz i izvoz, raspodjelu i fabrikaciju prekursora i kontrolisanih droga;
- u saradnji sa Tužilaštvom i Ministarstvom pravde izraditi kvalitetnije procesne procedure, podzakonske akte, koji će takođe doprinijeti prevenciji zloupotrebe opojnih droga i ekonomičnosti krivičnog postupka;
- aktivno participirati u programskim aktivnostima drugih organa i organizacija koji traže saradnju Ministarstva na tom planu;
- jačanje međuministarske saradnje u borbi protiv zloupotrebe narkotika donošenjem programa drugih ministarstava, pa tako doprinositi i podjeli odgovornosti za pomenuti problem i razvijanje alternativa policijskim aktivnostima, iako i dalje treba jačati službe za sprovođenje zakona.

Ministarstvo za porodicu, omladinu i sport Republike Srpske

Ministarstvo za porodicu, omladinu i sport Republike Srpske će izradiće svoj Program za suzbijanja zloupotrebe opojnih droga u Republici Srpskoj, kroz koji će se fokusirati na smanjenje potražnje za drogama kroz programe prevencije među mladima predškolskog, školskog i studentskog uzrasta. Ministarstvo će sarađivati sa službama socijalne i zdravstvene zaštite, vaspitno-obrazovnim ustanovama, pravosudnim institucijama, policijom i nevladinim organizacijama u suzbijanju zloupotrebe droga.

Strategija nadzora nad opojnim drogama i suzbijanja zloupotrebe opojnih droga u Republici Srpskoj za period od 2008. do 2012. godine

ing of money" acquired through opiate drugs trafficking. It will also help them gain control and efficiently uncover participants in organized crime, by using the existing instruments and frameworks, by the establishment of inter-entity, regional and international cooperation and by seeking ways to intensify preventive actions against drug-crime. Through its Program, the Ministry will elaborate ways and options to cooperate with social and health services, educational-upbringing institutions, family, religious communities, judiciary institutions, customs and non-governmental organizations. In order to improve the safety of the community and due to cheaper approach to the crime issue, the Ministry will implement the following activities:

- establish cooperation with the Ministry of Education and Culture, who helped and approved the Ministry to prepare the Program for Narcotic Abuse Prevention, titled "Upbringing Program for Drug Abuse Prevention". The aim of the Program is to develop students' consciousness defense mechanism, which will create a barrier to consumption and abuse of drugs, and resentment for the "junky subculture" in majority of the young.
- apart from the general strengthening of capabilities of repressive forces for prevention of drugs supply, this strategic turn towards finding and developing upbringing prevention programs, is believed to contribute to the accomplishment of the desired objective in restricting the appearance and expansion of narcotic addiction.
- achievement of the set objective – development of conscience regarding the quality of healthy

Tužilaštva Republike Srpske

Tužilaštva Republike Srpske će kontinuirano raditi na smanjenju ponude opojnih droga kroz decidiranu primjenu zakona, raditi na usklađivanju zakonodavstva s evropskim zakonodavstvom, razvijati saradnju, prije svega sa organima policije, carina i sudova.

Nevladin sektor

Izgradnjom i jačanjem nevladinih organizacija koje u svom programu rada pažnju posvećuju smanjenju zloupotreba opojnih droga, postići će se značajan doprinos u oblasti primarne prevencije, pružanja pomoći zavisnicima i njihovim porodicama kao i prevenciji rizičnog ponašanja i zaraznih bolesti u populaciji zavisnika. Nevladin sektor je sačinjen od pojedinaca kao i od različitih saveza i udruženja nevladinih organizacija, čime se omogućava usklađivanje njihovih aktivnosti i povezivanje sa državnim i međunarodnim organizacijama. Nevladine organizacije će prilikom definisanja projekata i aktivnosti uzimati u obzir primjere dobre prakse i aktivnosti nevladinih organizacija u zemljama u okruženju. Pod ovim se podrazumijeva definisanje programa smanjenja štete koji su uvršteni u nacionalne strategije nekih država i koji su podrška zavisnicima koji ne odgovaraju na primijenjene klasične restriktivne metode. Suštinski zadatak ovih programa jeste pokušati približiti teško ugroženu populaciju zavisnika terapijskim programima i na taj način smanjiti štetu po njihovo zdravlje, te smanjiti njihove kriminalne aktivnosti.

Drugi strateški pravac u organizovanju aktivnosti nevladinih organizacija biće osnivanje udruženja roditel-

lifestyles without drugs, through programs of upbringing prevention, would justify the hypothesis that reduction of demand for drugs results in reduced supply, - a market rule.

- a change in strategic approach to the drug abuse issue, is necessary as a segment in the upbringing process in schools.
- the Ministry will conduct regular (at least once a year) inspection controls of legal and physical entities dealing with trade, including import and export, distribution and production of precursors and controlled drugs.
- In cooperation with the Prosecution Office and the Ministry of Justice, the Ministry will develop quality process procedures and bylaws that will contribute to the prevention of opiate drugs abuse and cost effectiveness of crime proceedings.
- Actively participate in programmatic activities of other bodies and organizations who seek cooperation with the Ministry in this matter
- by strengthening inter-ministry cooperation in drug abuse combat, by adoption of other ministries' programs, it contributes to the designation of responsibilities for the issue and development of alternatives for police activities, although it will still be necessary to strengthen the law enforcement services.

The Ministry of Family, Youth and Sports of the Republic of Srpska

The Ministry of Family, Youth and Sports of the Republic of Srpska will develop its Program for Opiate

ja i porodica zavisnika. Ovakva udruženja imaju veliku ulogu u pružanju podrške zavisnicima u postupku resocijalizacije nakon završenih tretmana kao i razvijanju saradnje između civilnog društva i državnih institucija. Krivična djela koja često izvrše zavisniči o opojnim drogama kažnjavaju se, te zavisniči završe u kaznenim ustanovama i zatvorima. Takvoj grupi zatvorenika potrebno je u zatvorima omogućiti tretman, savjetovanje i programe smanjenja štete. Realizacija Strategije zahtjeva uravnotežen, multidisciplinarni i integrativni pristup, koordinaciju svih tijela uključenih u borbu protiv zavisnosti, svih nivoa državne i lokalne vlasti, nevladinih organizacija, vjerskih zajednica i različitih građanskih inicijativa u toj oblasti. Veću pažnju treba posvetiti razvijanju bolje saradnje Vladinih i nevladinih organizacija, te sudjelovanju predstavnika nevladinih organizacija u koordinativnim tijelima na republičkom i lokalnom nivou.

Organizacija i djelokrug rada Vladinih tijela

Komisija za suzbijanje zloupotrebe opojnih droga Republike Srpske sastavljena je od predstavnika institucija: Ministarstva unutrašnjih poslova (ima koordinirajuću ulogu u Komisiji); Ministarstva zdravstva i socijalne zaštite; Ministarstva prosvjete i kulture; Ministarstva za porodicu, omladinu i sport; Ministarstva finansija; Ministarstva pravde; Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede; Ministarstva uprave i lokane samouprave; Javnog tužilaštva Republike Srpske; Republičke uprave za inspekcijske poslove; Odbora za zdravstvo, rad

Drugs Containment in the Republic of Srpska, whose focus will be to reduce the drugs demand through prevention programs among the young of the preschool, school and student age. The Ministry will cooperate with social and health services, education-upbringing institutions, judiciary institutions, police and non-governmental organizations in containment of drug abuse.

Prosecution Offices of the Republic of Srpska

Prosecution Offices of the Republic of Srpska will continuously work on reduction of supply of opiate drugs through a decisive enforcement of the Law, and on the harmonization of legislation with the European legislation, as well as developing cooperation primarily with the police, customs and courts.

Non-governmental sector

Building and strengthening non-governmental organizations that pay due attention, in their work, to reduction of opiate drugs abuse, will considerably contribute to primary prevention, assistance to addicts and their families, as well as prevention of risky behavior and contagious diseases in the addicts' population. The non-governmental sector is comprised of individuals as well as of different alliances and associations of non-governmental organization, which enables harmonization of their activities and linkages with state and international organizations. When designing projects and activities, non-governmental organizations will take into account examples of good practice and activities of non-governmental organizations in the neighboring countries.

i socijalnu politiku; Odbora za pitanja mladih Narodne skupštine Republike Srpske i nevladinih organizacija.

Zadaci Komisije su:

- izrada "Aкционог плана за реализацију Стратегије";
- покretanje истраживања и praćenje stanja u Republici Srpskoj u pogledu zloupotreba opojnih droga;
- razmatranje mjera, aktivnosti i postignutih rezultata u realizaciji Програма за сузбијање злупотреба опојних droga које припремају и спроводе јавне institucije i nevladine organizacije;
- koordinacija aktivnosti i uspostavljanje saradnje sa nadležnim institucijama Bosne i Hercegovine i međunarodnim organizacijama na polju prevencije zloupotrebe opojnih droga;
- da vrši monitoring i evaluaciju реализације ciljeva Стратегије i predlaže nove akcije i mjere.

Odjeljenje za sprovođenje Стратегије formira se kao Vladino tijelo radi operativne, stručne i tehničke podrške Komisiji za сузбијање злупотребе опојних droga u prućenju sprovođenja Стратегије, a posebno mu je važna uloga u uspostavljanju i jačanju modela koordinacije između institucija Vlade Republike Srpske, saradnja sa jedinicama lokalne samouprave, nevladinim organizacijama, nadležnim institucijama Bosne i Hercegovine i međunarodnim organizacijama koje rade na polju prevencije i suzbijanja zloupotrebe opojnih droga.

Zadaci Odjeljenja su da:

- obavlja stručne, administrativne i upravne poslove u vezi sa radom Komisije.
- radi na izradi, unapredavanju, usklađivanju i sprovođenju Акционог плана за реализацију Стратегије, nadzora nad опојним drogama, suzbijanju

This includes definition of programs for amelioration of damages that some countries included in their strategies, and which support addicts that do not respond to application of typically restrictive methods. The essence of these programs is an attempt to approach the imperiled addicts' population, by therapeutic programs, thus mitigating the damage to their health, and reducing their crime activities.

Another strategic direction in the organization of activities of the non-governmental organizations will be to establish associations of addicts' parents and families. Such associations play an important role in the provision of support to addicts during their resocialization upon completed treatments, as well as in development of cooperation between the civil society and state institutions. Criminal offences often perpetrated by opiate drugs addicts are punished by imprisonment. Hence, many addicts end up in penitentiaries and prisons. Such groups of prison inmates need to get treatment, counseling and detriment amelioration programs. The Strategy requires a balanced, multidisciplinary and integrated approach, and coordination of all organs included in the addiction combat, at all levels of state and local governance, non-governmental organizations, religious communities and different civil initiatives in this area. More attention should be paid to development of better cooperation between governmental and no-governmental organizations, and participation of non-governmental organizations' representatives in coordination organs at the Republic and local levels.

zloupotrebe opojnih droga i pomoći zavisnicima o opojnim drogama kao osnove za djelovanje nadležnih ministarstava i drugih subjekata uključenih u borbu protiv zloupotrebe droga.

- uspostavlja sistem prikupljanja i obrađe podataka o stanju i raširenosti pojave zloupotrebe droga u Republici Srpskoj, te prikuplja i obrađuje podatke o aktivnostima i realizaciji programskih aktivnosti iz Акционог плана за реализацију Стратегије i Програма subjekata uključenih u borbu protiv zloupotrebe droga.
- analizira zakonsku regulativu kontrole i upotrebe droga u zakonom dozvoljene svrhe i predlaže Komisiji mјere i rješenja u vezi sa društvenim problemima i narušavanjem zdravlja koji dolaze uslijed zloupotrebe opojnih droga da bi se ograničila njihova upotreba u zakonom dozvoljene svrhe.
- pruža podršku opštinama u razvoju lokalnih programa borbe protiv zloupotrebe opojnih droga i njihove realizacije.
- zajedno sa nevladinim sektorom sprovodi aktivnosti razvijanja svijesti i osjetljivosti javnosti za problem zloupotrebe opojnih droga.
- učestvuje u procesu srednjoročnog budžetskog planiranja sredstava i planiranja godišnjih budžeta za implementaciju Стратегије, te sarađuje s ostalim institucijama Vlade u planiranju njihovih programa i potrebnih budžetskih sredstava.
- obavlja ostale poslove u vezi sa suzbijanjem zloupotrebe droga koje mu povjeri Komisija i Vlada.

Odjeljenje se formira u okviru Ministarstva unutrašnjih poslova i njegov načelnik je za svoj rad odgovoran

Organization and scope of work of governmental agencies

Commission for Containment of Opiate Drugs Abuse in the Republic of Srpska is comprised of representatives of the following institutions: the Ministry of Internal Affairs (has the coordination role in the Commission), the Ministry of Health and Social Welfare; the Ministry of Education and Culture; the Ministry of Family, Youth and Sports; the Ministry of Finance; the Ministry of Justice; the Ministry of Agriculture, Forestry and Waters; the Ministry of Administration and Local Self-Governance; the Public Prosecution Office of the Republic of Srpska; the Republic Inspection Directorate; the Health, Labor and Social Protection Board; the Affairs of the Young Board, the National Parliament of the Republic of Srpska and non-governmental organizations.

The tasks of the Commission are:

- to develop a "Strategy Implementation Action Plan";
- to initiate research and monitoring of the situation in the Republic of Srpska regarding the opiate drugs abuse;
- to consider activities, measures and results achieved in the implementation of the Opiate Drugs Abuse Containment Program, prepared and implemented by public institutions and non-governmental organizations ;
- to coordinate activities and establish cooperation with relevant institutions of Bosnia and Herzegovina and international organizations in the opiate drugs abuse prevention field;

ministru. Odjeljenje ima tri (3) viša stručna saradnika s iskustvom u oblastima na koje je usmjerena Strategija, te jednog pomoćnog radnika - tehničko lice.

Tri viša stručna saradnika obavljaće poslove koordinacije i usavršavanja:

- u oblasti prosvjete, kulture, brige o porodici, omladini i sportu;
- u oblasti brige o zdravlju i socijalnoj zaštiti i djelatnostima;
- nevladinog sektora.
- u oblasti pravosudnih i policijskih poslova.

U realizaciju ciljeva definisanih Strategijom, osim Vladinih institucija uključene su i: nevladine organizacije; privatni sektor; predstavnici vjerskih zajednica; strukovna udruženja; međunarodne organizacije; druga udruženja i organizacije.

- to monitor and evaluate the achievement of the objectives of the Strategy and to propose new measures and activities.

Strategy Implementation Department is formed as a governmental body with a task to provide operative, professional and technical support to the Opiate Drugs Abuse Containment Commission in monitoring the implementation of the Strategy, whose distinctive role is to establish and strengthen the coordination module among the institutions of the Government of the Republic of Srpska, cooperation with local self-governance institutions, non-governmental organizations, relevant institutions of Bosnia and Herzegovina and international organizations working in the opiate drugs abuse prevention and containments areas.

The tasks of the Department are:

- to conduct professional, administrative and procedural activities related to the operation of the Commission.
- to work on preparation, improvement, harmonization and implementation of the Strategy Implementation Action Plan, opiate drugs monitoring, opiate drugs abuse containment and assistance to opiate drugs addicts, as the basis for actions of relevant ministries and other stakeholders involved in the opiate drugs abuse combat.
- to establish of a system for collection and processing of data on current situation and presence of opiate drugs abuse in the Republic of Srpska. It collects and analyzes data on activities and implementation of program activities from the Strategy and programs of stakeholders involved in the opiate drugs abuse combat.

Izvori finansiranja

Za realizaciju ciljeva definisanih Strategijom, a u skladu s Akcionim planom za realizaciju Strategije, neophodna je adekvatna podrška u finansijskim sredstvima iz budžeta Vlade Republike Srpske, koja će biti locirana na budžetima resornih ministarstava. Takođe je potrebno obezbijediti finansijsku podršku iz budžeta gradova i opština za programe i akcije koji će se sprovoditi u skladu sa Strategijom. Dodatni izvor finansiranja su međunarodni fondovi i institucije, domaći donatori (pojedinci i organizacije) i drugi alternativni načini prikupljanja finansijskih sredstava.

- to analyze legal regulations pertaining to control and use of drugs in legally allowed purposes and to propose to the Commission measures and solutions regarding social problems and health hazards stemming from opiate drugs abuse, in order to limit their use in legally allowed purposes.
- to provide support to municipalities in preparation of local Programs for opiate drugs abuse combat and their implementation.
- to implement activities, together with the non-governmental sector, related to development of consciousness and sensitivity of the public regarding the opiate drugs abuse issue.
- to participate in the process of mid-term budget planning, and planning of annual budgets for the implementation of the Strategy, and to cooperate with other governmental institutions in the planning of their programs and necessary budgets.
- to perform other tasks related to opiate drugs abuse containment entrusted by the Commission and the Government.

The Department will be formed within the Ministry of Internal Affairs and its Chief will be accountable for his/her work to the Minister. The Department will have three (3) expert associates experienced in the areas that the Strategy is focused on, and one assistant – technical personnel.

The three expert associates will perform the tasks in coordination and professional development in the following areas:

- In education, culture, care for family, youth and sports,
- In health care, social protection and non-governmental sector activities.

- In judiciary and police matters.

Apart from the governmental institutions, the achievement of the objectives defined in the Strategy will also include non-governmental organizations; the private sector; representatives of religious communities; vocational associations; international organizations and other associations and organizations.

Sources of financing

In order to achieve the objectives defined in the Strategy, in accordance with the Strategy Implementation Action Plan, it is necessary to provide adequate financial support from the budget of the Republic of Srpska, allocated to budgets of the responsible ministries. It will also be necessary to ensure financial support from budgets of towns and municipalities, for programs and actions that will be implemented pursuant to the Strategy. An additional source of financing is international funds and institutions, and local donors (individuals and organizations) and other alternative ways of collecting financial resources.

**Strategija nadzora nad opojnim drogama i suzbijanja
zloupotrebe opojnih droga u Republici Srpskoj za
period od 2008. do 2012. godine**

Radna grupa Vlade Republike Srpske

Izdavač

Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite
Republike Srpske

Tiraž

300

Mjesto i godina izdavanja

Banja Luka
maj 2008. godine

Dizajn i štampa

CGM design
Banja Luka

Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite

Trg Republike Srpske 1, 78000 Banja Luka
tel. + 387 51 339 475, fax. + 387 51 339 658
e-mail: ministarstvo-zdravlja@mzs.vladars.net

**Strategija nadzora nad opojnim drogama i suzbijanja
zloupotrebe opojnih droga u Republici Srpskoj za
period od 2008. do 2012. godine**

Radna grupa Vlade Republike Srpske

